

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

УДК 740:130.2+1174

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2026.1.20>**Атаманюк Зоя Миколаївна**

доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0001-7299-409X

Петінова Оксана Борисівна

доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0002-1871-1201

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ПРОВЕДЕННІ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ ЗА ФАХОМ У ФІЛОСОФІВ ТА КУЛЬТУРОЛОГІВ

***Актуальність проблеми.** У сучасних умовах глобалізації, технологічних трансформацій та зростання ролі інформаційного суспільства особливої актуальності набуває проблема розвитку гуманітарної освіти та поєднання теоретичної підготовки з практичним досвідом професійної діяльності. Гуманітарні дисципліни відіграють важливу роль у формуванні світоглядних орієнтирів, критичного мислення та ціннісних установок особистості, що є необхідним для ефективного функціонування людини в сучасному соціокультурному просторі. Водночас актуалізується питання професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі філософії та культурології, зокрема через організацію виробничої практики як важливого етапу професійної соціалізації студентів.*

***Метою статті** є дослідження сучасних тенденцій у проведенні виробничої практики за фахом у філософів та культурологів у контексті розвитку філософії освіти та визначення її ролі у формуванні професійних компетентностей майбутніх фахівців.*

*У дослідженні використано комплекс загальнонаукових та соціогуманітарних **методів**. Зокрема, застосовано аналіз і синтез наукової літератури для узагальнення теоретичних підходів до розуміння філософії освіти та ролі гуманітарних дисциплін у сучасній освітній системі. Порівняльний метод використано для зіставлення західних і українських освітніх практик, історико-філософський метод – для аналізу еволюції педагогічних ідей та розвитку філософії освіти. Також застосовано соціокультурний та системний підходи для дослідження ролі гуманітарної освіти у формуванні світоглядних орієнтирів і професійної соціалізації студентів. Крім того, використано метод узагальнення педагогічного досвіду, що дозволив проаналізувати сучасні інтерактивні, технологічні та міждисциплінарні форми навчання.*

*У **результаті дослідження** встановлено, що гуманітарна освіта залишається важливим чинником формування інтелектуального потенціалу суспільства, розвитку критичного мислення та комунікативних компетентностей. Доведено, що виробнича практика є ефективним механізмом професійної соціалізації майбутніх фахівців у галузі філософії та культурології,*

оскільки вона сприяє інтеграції теоретичних знань із практичною діяльністю, формуванню професійної ідентичності та набуттю практичних навичок. Показано, що сучасні тенденції розвитку освіти передбачають розширення можливостей професійної реалізації культурологів у сфері культурного менеджменту, креативних індустрій, цифрових медіа, соціокультурних досліджень та комунікацій.

Ключові слова: гуманітарна освіта, філософія освіти, виробнича практика, професійна соціалізація, практична підготовка з філософії, практична підготовка з культурології, критичне мислення, освітні практики.

Вступ. Сучасний світ вимагає від освіти нового підходу, де теорія та практика, ідеальне та матеріальне, духовне та тілесне тісно переплітаються. Це означає, що кожна людина повинна вміти творчо діяти у реальному світі, керуючись при цьому вищими принципами та ідеалами. Філософське мислення стає все більш актуальним у науці, бізнесі, політиці та повсякденному житті. Френсіс Фукуяма описує сучасне суспільство як таке, що переживає «Великий Розрив» [1], де якість освіти знижується, хоча люди залишаються раціональними істотами. Філософи, як Йоганн Фіхте, наголошували на важливості філософської педагогіки для формування цілісної особистості. Сьогодні бракує повернення до філософської раціональності у всіх сферах життя. Замість глибокого мислення, ідеологічну обробку замінили телебачення, астрологія та містика, а войовничий атеїзм поступився місцем релігієзнавству. Як зазначав М. Мамардашвілі, люди перестають мислити самостійно, стаючи об'єктом маніпуляцій. Знамените «Я мислю – отже, я існую» Декарта втратило своє первісне значення, перетворившись на прагнення до комфортного життя [1]. Навіть відносно нова дисципліна «філософія освіти», стикається з різними трактуваннями свого предмета. Різні дослідники, такі як Киященко Н., Піщулін М., Терещенко В., Шиміна Т., Разін А., Гусинський Е., Турчанінова Г. та Клепко С., пропонують свої визначення, підкреслюючи її практичний, духовний, політологічний, педагогічний або плюралістичний характер. Це свідчить про складність та багатогранність проблематики філософії освіти.

Цей напрямок досліджень, що сформувався в 80-х роках ХХ століття, базується на філософсько-педагогічних ідеях українських науковців, серед яких варто відзначити Г. Ващенко, С. Гессена, Н. Розова, В. Лутая, О. Ребу, С. Клепко та М. Култаєву. Однак, зародження цієї дисципліни відбулося за кордоном, зокрема у США та Великій Британії.

Професор Університету штату Іллінойс (США) М. К. Бурбулес вважає безперспективним спроби визначити філософію освіти шляхом переліку її основних шкіл, видатних представників чи ключових текстів. Такі підходи, на його думку, лише ускладнюють з'ясування статусу цієї галузі, щодо якого досі немає єдиної думки.

Замість цього, Бурбулес пропонує зосередитись на тому, чим саме займаються ті, хто називає себе філософами освіти, і які результати їхньої діяльності. Він зазначає, що філософія освіти як окремий напрямок наукової діяльності виникла у ХІХ столітті в англomовних країнах, насамперед у США.

Значний вплив на розвиток філософії освіти мав Джон Дьюї (1859–1952). Його діяльність сприяла визнанню філософії освіти як невід'ємної складової професійної та відповідальної педагогічної практики. Ніхто до Дьюї, ані після нього, так наполегливо не обґрунтовував необхідність освітньої практики, що спирається на філософські принципи. Його плідна праця, що включає понад 40 книг та 800 статей, зробила його спадщину в англomовному світі фундаментом для ідеї про те, що педагоги-практики повинні мати власну освітню філософію, яка слугуватиме основою для їхньої думки та діяльності [2, с. 64–71].

Мета і завдання статті. Метою статті є дослідження сучасних тенденцій у проведенні виробничої практики за фахом у філософів та культурологів через призму філософії освіти.

Методи дослідження. У дослідженні використано комплекс загальнонаукових та соціогуманітарних методів. Зокрема, застосовано аналіз і синтез наукової літератури для узагальнення підходів до розуміння філософії освіти та ролі гуманітарних дисциплін у сучасній освітній системі. Порівняльний метод використано для зіставлення західних і українських освітніх практик

та підходів до розвитку філософії освіти. Історико-філософський метод дав змогу простежити еволюцію педагогічних ідей у працях класичних мислителів та їхній вплив на сучасну освітню думку. Також застосовано соціокультурний та системний підходи для аналізу ролі гуманітарної освіти у формуванні світоглядних орієнтирів і професійної соціалізації студентів. Окрім того, використано метод узагальнення педагогічного досвіду, що дозволив проаналізувати сучасні інтерактивні та міждисциплінарні форми навчання у викладанні гуманітарних дисциплін.

Результати дослідження. Питання про те, чи є філософія освіти окремою галуззю знань, дослідницьким полем або ж повноцінною академічною дисципліною, є центральним для її розуміння на Заході. Ця проблема дисциплінарної ідентифікації актуальна і для українських науковців.

В умовах посилення глобалізації академічного середовища, зростання кількості міжнародних організацій та конференцій (наприклад, Міжнародна Мережа Філософів Освіти, заснована у 1990 році), а також широкого використання Інтернету для комунікації та публікацій, очікується подальше збільшення різноманітності поглядів та підходів у цій сфері. Це, звісно, стосується і визначення того, кого можна вважати філософом освіти.

Щоб краще зрозуміти діяльність західних дослідників, які ідентифікують себе як «філософи освіти», варто звернути увагу на зміст провідних періодичних видань. Наприклад, «Журнал Філософії Освіти» (Journal of Philosophy of Education), що видається у Великій Британії, публікує статті, які охоплюють широкий спектр філософських традицій. Вони варіюються від глибокого аналізу фундаментальних філософських проблем у контексті освіти до детального критичного осмислення сучасної освітньої практики та її стратегій з філософської точки зору [9, с. 209].

Журнал прагне сприяти строгому мисленню щодо освітніх питань, а також виявляти та критикувати ідеологічні впливи, що формують освіту. Його тематика включає етичні, політичні, естетичні та епістемологічні аспекти освітньої теорії.

Серед тем статей та спеціальних випусків 1996–1997 років можна виділити такі: «Конкуруючі концепції духовної освіти», «Рух проти освіти», «Фуко, освіта, самоідентифікація та сучасність», «Освіта та національності», «Якість та освіта», «Щодо освітнього середовища», «Освіта у постмодерну епоху», «Цілісність та навчання з феміністичної точки зору», «Навчання гідності», «Ілюзія свободи: лібералізм, освіта та ринок» [4, с. 186–187].

Не варто поспішати з висновками при порівнянні освітніх систем, оскільки це складний процес. Можна знайти як переваги, так і недоліки як у західній, так і у вітчизняній освіті. Однак, «чомуś» наші учні схильні до списування, тоді як їхні колеги вважають це неприйнятним.

Л. Н. Овдєнко зазначає, що українська школа успадкувала багато рис своїх історичних попередників. Поряд з цінними здобутками, які витримали випробування часом, залишилося чимало негативного. З монастирської школи до сучасної перейшли такі елементи, як сумарний огляд та коментарі. Кожен підручник, подібно до минулих «сум теології», є «сумою географії» або «сумою історії». Кожен вірш коментується так само ретельно, як Святе Письмо. Форма навчання «питання-відповідь» залишається домінуючою [6].

Незважаючи на зміни, традиційна шкільна система, що нагадує казарму, міцно тримається за свої застарілі принципи: поділ на класи, переклички, лінійки. Вона продовжує культивувати формалізм, навчаючи учнів писати за шаблоном, вирішувати задачі за зразком та формуючи залежне мислення через механічне заучування. На жаль, спеціалізація витісняє класичну всебічність освіти [6, с. 135].

Сьогодні освіта потребує кардинальних змін, переходу до «інакшості» та «несхожості». Водночас, необхідно звернутися до гуманістичних ідей античності, європейського Ренесансу та досягнень вітчизняної педагогіки кінця XIX – початку XX століття. Педагогічні ідеї Ж.-Ж. Руссо, Дж. Локка, К. Гельвеція, Д. Дідро, Й. Песталоцці, А. Дістервега, на жаль, здебільшого залишилися лише на папері.

К. Гельвецій свого часу влучно зауважив про «паперову» педагогіку: «Деякі видатні люди пролили багато світла на це питання, але виховання залишилося таким, як і було. Чому так? Тому що для складання хорошого плану виховання треба бути лише освіченим, а для

запровадження його в життя – мати владу». Чи не повторюється ця історія з педагогікою, як і у випадку з впровадженням виробничих технологій, для ефективного використання яких потрібна висока загальна та технічна культура життя і мислення, що часто прихована за зовнішнім блиском «ноу-хау»? [3, с. 21].

Саме тому розвиток філософії освіти є запорукою подальшого розвитку освітньої думки та педагогічної практики. Вивчення західної філософії освіти показує, що це сфера, де дослідники прагнуть інтегрувати всю філософську думку щодо проблем освіти, без обмежень у джерелах та методах. Вони систематизують та ретельно шукають цінні ідеї «чистих» філософів для їх відбору, концептуалізації та передачі в освітню теорію.

Про це свідчить і 20-й Всесвітній філософський конгрес «Paideia: філософія, що навчає гуманності», що відбувся у серпні 1998 року в Бостоні (США). Конгрес розглядав головну тему філософії освіти з усіх можливих філософських ракурсів. Обговорюючи проблеми походження та розвитку філософських концепцій Paideia, взаємодії освіти та культурного розмаїття, майбутнього філософії та освіти, конгрес переконливо засвідчив безпрецедентний розвиток філософії освіти у 20-му столітті. При цьому відчувається і прагматичне прагнення надати у працях конкретні рекомендації, подібні до наведених вище [3, с. 253].

Справжня освіта, справжнє виховання у філософсько-педагогічних публікаціях кінця XX – початку XXI ст. розглядаються у контекстах суспільства ризику, враховуючи виклик глобалізації. Постіндустріальні трансформації, що відбуваються у сучасному світі, знову актуалізують розвідки філософії у метаплощині та у макровимірах. Вимога безперервної освіти як передумови існування інформаційного суспільства стосується не тільки індивідів, а й усього планетарного людства. Поєднання класичного і посткласичного розуміння сутності і призначення освіти вимагають від філософії критичної саморефлексії [8, с. 1–5].

Гуманітарні дисципліни, що охоплюють історію, філософію, літературу, мистецтво, соціологію та психологію, є ключовими для розвитку особистості. Вони не тільки розширюють світогляд, а й відточують критичне мислення та аналітичні здібності. Зокрема, історія дає змогу осмислити причинно-наслідкові зв'язки подій, аналізувати взаємодію минулого й сучасності, передбачати майбутні сценарії та усвідомлювати вплив індивіда на історичний процес. Література, занурюючи в переживання героїв, розвиває емпатію, сприяє розумінню різноманітних поглядів і культурних особливостей, а також формує толерантність і співчуття до людських емоцій та соціальних проблем. Філософія ж навчає логічного мислення, рефлексії та пошуку істини, допомагаючи аргументовано висловлювати думки, критично оцінювати інформацію та формувати власну систему цінностей. Соціологія розкриває структуру та закономірності суспільства, дозволяючи аналізувати соціальні процеси, норми та відхилення, а також усвідомлювати роль інститутів (сім'ї, освіти, держави) у житті людей. Вона є інструментом для прогнозування соціальних тенденцій, оцінки ефективності політик та пошуку рішень проблем. Психологія, досліджуючи поведінку, мислення та емоції, сприяє самопізнанню, розвитку емоційного інтелекту та покращенню комунікативних навичок, що є надзвичайно актуальним у сучасному світі. Нарешті, вивчення культури та мистецтва не лише підвищує освіченість, а й сприяє гармонійному розвитку особистості, креативності, естетичному смаку та емоційному інтелекту, допомагаючи формувати ідентичність та духовний світ. Незважаючи на свою фундаментальну значущість, гуманітарні дисципліни часто залишаються в тіні технічних та природничих напрямів. Тенденція до скорочення навчальних годин для гуманітарних предметів створює серйозні виклики для сучасної системи освіти. Це, у свою чергу, призводить до зниження зацікавленості студентів, оскільки в епоху цифрових технологій молодь віддає перевагу швидкому споживанню інформації, що ускладнює глибоке осмислення гуманітарних знань. Крім того, спостерігається перерозподіл фінансування на користь STEM-освіти (наука, технології, інженерія, математика) під гаслом «за ними майбутнє».

Слід визнати, що традиційні методи викладання гуманітарних наук можуть сприйматися як застарілі, а впровадження інноваційних технологій та міждисциплінарних зв'язків ще потребує розвитку. Однак, завдяки зусиллям прогресивних педагогів, які йдуть в ногу з часом (незалежно від їхнього віку), цей процес поступово активізується [7, с. 54–67].

З власного досвіду, для підвищення ефективності викладання гуманітарних дисциплін ми застосовуємо такі методи та форми роботи:

– **Інтерактивні методи:** Залучення студентів через дискусії, дебати, техніки «Прес», «Мозковий штурм», рольові ігри, творчі завдання, написання есе та сенканів (особливо ефективно для роботи з термінологією), кейс-стаді та проєктну діяльність (наприклад, розробка «бюджету молоді сім'ї» або створення «реклами»). Ці підходи сприяють активному засвоєнню матеріалу, розвитку критичного мислення, комунікативних навичок та командної роботи, формуючи таким чином низку важливих компетенцій.

– **Технологічна інтеграція:** Використання цифрових платформ, онлайн-курсів та мультимедійного контенту. Наприклад, демонстрація відеоматеріалів з подальшим обговоренням або постановкою запитань студентами. Це розширює навчальні можливості, робить заняття більш динамічними та цікавими, а цифрові інструменти забезпечують ефективність та практичну спрямованість.

– **Міждисциплінарний підхід:** Поєднання гуманітарних наук з точними та природничими дисциплінами дозволяє глибше аналізувати суспільні, культурні та історичні явища. Це сприяє комплексному розумінню проблем, розвиває критичне мислення та готує студентів до реальних викликів. Такий підхід розширює горизонти гуманітарних наук, роблячи їх більш актуальними, наприклад, через представлення матеріалу у вигляді постера або використання інструментів на кшталт Microsoft Excel [7, с. 54–67].

Дослідивши проблему, ми вважаємо, що за умов сучасного світу гуманітарні дисципліни лишаються незамінним елементом освіти, оскільки вони забезпечують всебічний розвиток особистості, розширюють світогляд та формують ключові компетенції, необхідні для життя в суспільстві. Вивчення гуманітарних наук сприяє розвитку комунікативних навичок – soft skills, вмінню аналізувати та оцінювати інформацію, що є критично важливим у добу цифрових технологій та інформаційного потоку.

Крім того, гуманітарна освіта допомагає адаптуватися до змін у суспільстві, формуючи здатність до емпатії, міжкультурного діалогу та соціальної відповідальності. Завдяки цьому людина краще розуміє як власну ідентичність, так і культурне розмаїття світу, що сприяє гармонійному співіснуванню та толерантності – недостатнє розуміння культурного розмаїття світу, наочно продемонстровано в сучасних світових реаліях.

Інвестуючи в гуманітарну освіту, суспільство забезпечує своє майбутнє, засноване на критичному мисленні, етичних цінностях та культурній свідомості. Це створює передумови для сталого розвитку, зміцнення демократичних інституцій та формування активних громадян, які не лише усвідомлюють свої права й обов'язки, а й здатні брати участь у розбудові суспільства, орієнтованого на загальнолюдські цінності та прогрес [7, с. 54–67].

Гуманітарна освіта відіграє важливу роль у формуванні світоглядних орієнтирів, критичного мислення та ціннісних установок майбутніх фахівців у галузі філософії та культурології. Вона забезпечує глибоке розуміння культурних процесів, історичного розвитку ідей та соціальних практик, формуючи інтелектуальне підґрунтя професійної діяльності. Водночас теоретична підготовка потребує доповнення практичним досвідом, який дозволяє студентам застосовувати набуті знання в реальних соціокультурних контекстах. Саме тому важливим елементом підготовки майбутніх фахівців стає виробнича практика, що сприяє їх професійному становленню, набуттю практичних компетентностей і ефективній соціалізації у професійному середовищі. Так, зокрема, виробнича практика є важливим інструментом професійної соціалізації. Професійна соціалізація – це процес, у якому людина засвоює знання, навички, норми поведінки та цінності, необхідні для роботи в певній професії та професійному середовищі. Виробнича практика допомагає студентам перейти від теоретичного навчання до реального професійного середовища. Під час практики відбувається:

1. Знайомство з реальними умовами роботи. Студент бачить, як організована робота на підприємстві або в установі.
2. Формування професійних навичок. Теоретичні знання застосовуються на практиці.

3. Засвоєння професійних норм і правил. Практикант вчиться діловому спілкуванню, дисципліні, етичним нормам професії.

4. Адаптація до колективу. Людина вчиться працювати в команді та взаємодіяти з колегами.

5. Формування професійної ідентичності. Студент починає усвідомлювати себе представником певної професії.

Висновки. Отже, філософія освіти як відносно нова галузь знань поглиблює розуміння важливості гуманітарної освіти в сучасних умовах технократизації світу та добу панування штучного інтелекту. В процесі дослідження варіантів поглиблення гуманітарної освіченості виявлено, що виробнича практика з філософії та культурології є одним із ключових механізмів професійної соціалізації, оскільки вона допомагає студенту інтегруватися у професійне середовище, засвоїти його правила та сформувати практичні компетентності. Поєднання академічної філософії з практичною діяльністю можливе через застосування філософських ідей, методів мислення та цінностей у реальному житті, професійній діяльності та суспільній практиці.

Відомо, що філософія допомагає формувати критичне мислення, уміння аналізувати проблеми, приймати обґрунтовані рішення та оцінювати наслідки дій. Такі методи, як аналіз, рефлексія, аргументація та діалог, можна застосовувати у науці, управлінні, освіті, бізнесі та інших сферах. Філософія (особливо етика) допомагає визначати моральні норми поведінки у професії: відповідальність, чесність, повагу до людей. Філософські ідеї можуть реалізовуватися у політиці, культурі, освіті, формуванні світогляду та соціальних цінностей; філософія допомагає людині осмислювати свою роботу, її сенс, мету та вплив на суспільство.

Актуалізуються нині нові форми професійної реалізації культурологів у зв'язку з розвитком креативних індустрій, цифрових технологій та глобалізаційних процесів. Вони виходять за межі традиційної роботи в науці або освіті. Культурологи можуть працювати у сфері культурного менеджменту, організації фестивалів, виставок, арт-проектів, культурних подій та творчих платформ; займаються управлінням культурними установами, створенням культурних програм, розвитком мистецьких проєктів і грантових ініціатив; брати участь у створенні онлайн-музеїв, цифрових архівів, культурних платформ, подкастів, блогів і медіаконтенту. Для культурологів можлива робота у сфері соціокультурних досліджень, аналізу культурної політики, експертної діяльності у державних або міжнародних організаціях. Культурологи можуть працювати як розробники культурних маршрутів, куратори туристичних програм, консультанти з культурної спадщини; організовувати лекції, освітні курси, культурні платформи, популяризувати історію та культуру через публічні заходи. Культурологи можуть бути культурними журналістами, редакторами, контент-менеджерами або експертами з культурної комунікації.

Отже, академічна філософія поєднується з практичною діяльністю через застосування її принципів, методів мислення та етичних норм у реальному житті й професійній практиці, а сучасні культурологи можуть реалізовуватися не лише в академічній сфері, а й у креативних індустріях, цифрових медіа, культурному менеджменті, туризмі, аналітиці та комунікаціях, що значно розширює можливості професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Fukuyama F. *The Great Disruption: Human Nature and the Reconstitution of Social Order*. New York : Free Press, 1999. 354 p.
2. Атаманюк З.М. Національно орієнтована освіта в Україні. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2022. № 1. С. 64-71. DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2022.1.9>
3. Клепко С. Ф. Конспекти з філософії освіти. Полтава, ПОІППО: 2007. 420 с.
4. Култаєва М. Д. Суспільне покликання філософії освіти у сучасних соціокультурних контекстах *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія*. 2014. Вип. 42. С. 186–194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_filos_2014_42_20
5. Мамардашвілі М. Картезіанські роздуми. Київ : Стило, 2000. 304 с.
6. Овдієнко Л.Н. Освіта як простір соціалізації особистості: монографія. Київ : Міленіум, 2014. 120 с.

7. Петрук Н. Стратегії розвитку гуманітарної освіти в добу технократизму та глобалізації. *Філософія освіти. Philosophy of Education*. 2020. 26 (1) С. 54–67. DOI: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2020-26-1-3>

8. Свідло М.С., Сторожик І.І. Філософія освіти як синтез філософії та педагогіки. *Вісник НТУУ “КПІ”. Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2007. Випуск 2. С.1-5.

9. Філософія освіти і науки: навч. посіб. Слов’янск: Вид-во Маторіна Б. І., 2019. 365 с.

REFERENCES

1. Fukuyama, F. (1999). *The Great Disruption: Human Nature and the Reconstitution of Social Order*. New York : Free Press.

2. Atamaniuk, Z.M. (2022). Natsionalno oriientovana osvita v Ukraini [Nationally oriented education in Ukraine]. *Perspektyvy. Sotsialno-politychnyi zhurnal*. № 1. 64–71. DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2022.1.9> [in Ukrainian].

3. Klepko, S. F. (2007). Konspekty z filosofii osvity [Abstracts on the philosophy of education]. Poltava, POIPPO. [in Ukrainian].

4. Kultaieva, M. D. (2014). Suspilne poklykannia filosofii osvity u suchasnykh sotsiokulturnykh kontekstakh [The social calling of the philosophy of education in modern socio-cultural contexts]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. Filosofii*. Vyp. 42. S. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_filos_2014_42_20 [in Ukrainian].

5. Mamardashvili, M. (2000). Kartezianski rozhdymy [Cartesian reflections]. Kyiv : Stylos. [in Ukrainian].

6. Ovdienko, L.N. (2014). Osvita yak prostir sotsializatsii osobystosti: monohrafiia [Education as a space for the socialization of the individual: monograph]. Kyiv : Milenium. [in Ukrainian].

7. Petruk, N. (2020). Stratehii rozvytku humanitarnoi osvity v dobu tekhnokratyzmu ta hlobalizatsii [Strategies for the development of humanitarian education in the era of technocracy and globalization]. *Filosofii osvity. Philosophy of Education*. 26 (1). 54-67. DOI: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2020-26-1-3> [in Ukrainian].

8. Svidlo, M.S., Storozhyk, I.I. (2007). Filosofii osvity yak syntezy filosofii ta pedahohiky [Philosophy of education as a synthesis of philosophy and pedagogy]. *Visnyk NTUU “KPI”. Filosofii. Psykholohiia. Pedahohika*. Vypusk 2. [in Ukrainian].

9. Filosofii osvity i nauky [Philosophy of Education and Science]: navch. posib. (2019). Sloviansk. [in Ukrainian].

Atamaniuk Zoia Borysivna

Doctor of Philosophical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Philosophical and Sociological Studies and Sociocultural Practices
The state institution «South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky»
26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0001-7299-409X

Petinova Oksana Mykolaivna

Doctor of Philosophical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Philosophical and Sociological Studies and Sociocultural Practices
The state institution «South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky»
26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0002-1871-1201

MODERN TRENDS IN CONDUCTING PRODUCTION PRACTICE BY PROFESSION FOR PHILOSOPHERS AND CULTURAL SCIENTISTS

Relevance of the problem. In modern conditions of globalization, technological transformations and the growth of the role of the information society, the problem of developing humanitarian education and combining theoretical training with practical experience of professional activity becomes particularly relevant. Humanitarian disciplines play an important role in the formation

of worldview guidelines, critical thinking and value orientations of the individual, which is necessary for the effective functioning of a person in the modern socio-cultural space. At the same time, the issue of professional training of future specialists in the field of philosophy and cultural studies is becoming more relevant, in particular through the organization of production practice as an important stage of professional socialization of students.

*The **purpose** of the article is to study modern trends in conducting production practice by profession for philosophers and cultural scientists in the context of the development of the philosophy of education and determining its role in the formation of professional competencies of future specialists.*

*The study used a complex of general scientific and socio-humanitarian **methods**. In particular, the analysis and synthesis of scientific literature was used to generalize theoretical approaches to understanding the philosophy of education and the role of the humanities in the modern educational system. The comparative method was used to compare Western and Ukrainian educational practices, the historical-philosophical method was used to analyze the evolution of pedagogical ideas and the development of the philosophy of education. Socio-cultural and systemic approaches were also used to study the role of humanities education in the formation of worldview orientations and professional socialization of students. In addition, the method of generalization of pedagogical experience was used, which allowed analyzing modern interactive, technological and interdisciplinary forms of learning.*

*As a **result of the study**, it was established that humanities education remains an important factor in the formation of the intellectual potential of society, the development of critical thinking and communicative competencies. It is proven that industrial practice is an effective mechanism for professional socialization of future specialists in the field of philosophy and cultural studies, as it contributes to the integration of theoretical knowledge with practical activities, the formation of professional identity and the acquisition of practical skills. It is shown that modern trends in the development of education provide for the expansion of opportunities for the professional realization of cultural scientists in the field of cultural management, creative industries, digital media, socio-cultural research and communications.*

***Key words:** humanitarian education, philosophy of education, industrial practice, professional socialization, practical training in philosophy, practical training in cultural studies, critical thinking, educational practices.*

Дата першого надходження статті до видання: 12.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.04.2026